

“La restauració és bona quan convergeix amb l'arqueologia”

Iniciat en l'ofici el 1977, el restaurador **Stefano Pulga** funda el 1984 la seva empresa de conservació i restauració a la ciutat nord-italiana d'Aosta. A part del seu país, ha treballat en projectes arqueològics a França, Suïssa, Jordània i el Sudan, entre molts altres. Col·labora en el projecte europeu **APPEAR**. És coautor del llibre *Conservation Practices on Archaeological Excavations: Principles and Methods*. El 2 de desembre la seva conferència va inaugurar a l'ICAC el **II Seminari Internacional sobre conservació i restauració en arqueologia**.

Vostè parla de les peces arqueològiques com si fossin quasi éssers vius.

És com les veig jo: com a organismes que tenen una anatomia, una fisiologia, i una patologia. Per això és fonamental conèixer els diversos materials, com són, com funcionen i com emmalalteixen.

Com “viuen”, en definitiva!

Sí, com evolucionen i com envelleixen, i no ho dic des d'una visió mística sinó funcional, sinó basat en l'experiència. Abans de la restauració la peça està en un medi que canvia radicalment quan l'en traiem, i per això fa falta una certa “hospitalització”. S'ha de ben programar l'excavació, abans, durant i després, justament per limitar al màxim els danys i la pèrdua d'informació de les troballes.

Quina feina més delicada.

Es tracta de conèixer bé els objectes, els materials, el context en què s'han trobat... fins i tot el clima! No és el mateix l'oxidació que pugui tenir un os al desert de Núbia (Sudan) que en una zona de maresmes d'Irlanda.

Esclar.

Fa 40 anys que estic en aquest ofici però m'estic formant cada dia. Crec en la tecnologia, és

útil al laboratori, o en la mateixa excavació, però se n'ha de fer un ús intel·ligent i mai podrà substituir el raonament, la reflexió i el sentit comú.

O l'enginy!

Sí, jo defenso que en un moment donat també ens hem de saber servir d'objectes quotidians, com una capseta d'aspirines, que no fa corrosió.

Stefano Pulga durant la seva conferència a la Sala d'actes de l'ICAC.

Ha denominat l'extracció d'una peça "emergència a la llum", com si fos un naixement.

És un moment de cura especial, però naturalment no és un naixement! Més aviat ens hem d'imaginar una àvia que està a casa, tranquil·la, calentona: què passa si l'agafo d'una revolada i la trec al balcó?

Bona comparació!

Avui a més tenim materials molt resistents, incompatibles amb els materials del passat, perquè el material de restauració ha de durar menys que el material restaurat. Això es veu quan s'aplica ciment a una paret de pedra: amb el temps la pedra es fa malbé molt i el

ciment queda igual.

Quins altres exemples de mala restauració ens podria donar?

A Llimotges (França), a l'excavació d'un important jaciment paleocristià, Saint-Martial, per fer-hi un pàrquing. La climatització va anar a càrrec d'enginyers, que hi van fer un sistema de màxima sequedat, com si fos un magatzem de fàrmacs, durant 6 hores al dia. El contrast entre aquestes hores d'atmosfera deshidratada i les 18 restants extremadament humides, destrueix materials! Un altre cas: uns mosaics romans a Suïssa (cantó de Friburg), molt bonics, a l'aire lliure i coberts amb una estructura. Però els fonaments d'aquesta estructura són més alts que el nivell arqueològic, i la capa freàtica deteriora el mosaic. La restauració ha sigut un desastre econòmic i han hagut de tancar el jaciment.

D'exemples de bona praxis també n'hi deu haver.

La restauració és bona quan convergeix amb l'arqueologia. Passa per exemple a la Catedral de Ginebra, sota la direcció de Charles Bonnet, on és visible i visitable la superposició d'estrats del segle VI al XII, des de les esglésies paleocristianes fins al romànic. Un altre bon exemple és el baptisteri d'Aosta, amb tots els nivells romans i paleocristians a la vista. Abans de la restauració es va fer un estudi de tot el sistema d'aigües!

Per vostè el restaurador té una “responsabilitat moral”.

Sí, ha de ser conscient que de tot el que troba en una excavació n'és temporalment responsable, i ho ha de poder transmetre a les generacions futures en la millor condició possible. No té dret a decidir sobre la seva vida... o mort!

Text i fotos: [Carme Badia i Puig](#)